

© Ariadna Arnés

Marta Orriols Balaguer (Sabadell, 1975), historiadora de l'art de formació, viu i treballa a Barcelona. És autora del blog *No puc dormir*, treballa ocasionalment com a lectora editorial i ha participat en l'edició del llibre *Objeto de amor*, d'Edna O'Brien (Lumen, 2018). Col·labora en diversos mitjans culturals. Amb el seu primer llibre, *Anatomia de les distàncies curtes* (Periscopi, 2016), va aconseguir un èxit notable de crítica i públic, i amb la seva primera novel·la, *Aprendre a parlar amb les plantes* (Periscopi, 2018) va aconseguir el premi Òmnium a la Millor Novel·la de l'Any 2018 i va convertir-se en un dels títols més venuts de l'any. Els seus textos retraten la complexitat de les relacions humanes amb una prosa delicada i harmònica d'alta intensitat emocional.

D'Anatomia de les distàncies curtes i Aprendre a parlar amb les plantes n'han dit:

Álvaro Muñoz, *Llegir en cas d'incendi* – «La proposta intimista de Marta Orriols és excepcional, amb llenguatge natural que afecta com un tret al cor.»

Ponç Puigdevall, *Quadern, El País* – «Orriols mostra l'estructura, la forma i les relacions dels diferents personatges gràcies a la minuciosa capacitat de fixar amb paraules la fugacitat i l'imprevist de les circumstàncies quotidianes.»

Jenn Díaz, *El Periódico* – «Marta Orriols és una escriptora excepcional.»

Ramona Pérez, *Ara Balears* – «Quan n'acabem la lectura, tenim una gratificant sensació de plenitud; com quan, després de la representació en un escenari, triguem a reaccionar o ens és difícil respondre amb els nostres aplaudiments.»

Roger Palà, *Critic* – «Una de les veus de la narrativa catalana actual amb més projecció.»

Emma Severin, *BCNCultura.cat* – «Marta Orriols mira i explica el que l'envolta. Íntima, pacient i subtil. Les paraules justes, de narració ferma i segura, Orriols crea un petit univers que intenta explorar la humanitat d'uns personatges que intenten trobar un espai i entendre el per què de tot plegat.»

Biel Mesquida, *Diari de Mallorca* – «Tendríssima! Literatura amb la cal·ligrafia ben feta que ens entreté i ens fa pensar.»

Verònica Marín, *Vogue* – «En la línia d'escriptors com Margaret Atwood, Alice Munro i Flannery O'Connor, on el que importa són els petits gestos.»

Olívia Pascual, *L'Aranya Llibreria* – «Tan delicada, tan elegant, tan senzilla.»

Màrius Serra, *Lecturàlia* – «Hi ha un treball important de les emocions, dels sentiments, defugint qualsevol mena d'excés, tot molt contingut però amb una intensitat molt bona.»

Xavier Serrahima, *Nació Digital* – «Una prosa breu, concisa, treballada, continguda, que prova de quedar-se només amb l'essencial.»

Mònica López Bages, *La guia de Reus* – «La màgia no rau tant en el que s'hi explica, sinó en com s'explica. És la força de la paraula: pròpiament literatura.»

Marta Orriols

Dolça introducció al caos

ESCAFANDRE, 14

EDICIONS DEL PERISCOPE

Dolça introducció al caos

© Marta Orriols Balaguer, 2020

Publicat d'acord amb SalmaiaLit, Agència Literària

Primera edició: octubre del 2020

© de la il·lustració de la coberta: Mercè Iglesias i Alex Ferreiro, 2020

© de la fotografia de l'autora: Ariadna Arnés, 2020

© de la il·lustració de les guardes: Marina Gorskaya / Adobe Stock, 2020

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SL, 2020

Publicat per Edicions del Periscopi SL

info@periscopi.cat

Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi

Instagram: [@edicions_del_periscopi](https://www.instagram.com/edicions_del_periscopi)

Impressió:

Romanyà Valls

Sant Joan Baptista, 35

08789 - La Torre de Claramunt

Barcelona

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel i Marta Rubirola

Maquetació i disseny interior: Tono Cristòfol

Correcció: Miquel Saumell Santaeugènia, Òscar Lozano

i Núria Saurina Eudaldo

Disseny de la col·lecció i coberta: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de vuitanta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 12.

Dipòsit legal: B 16788-2020

ISBN: 978-84-17339-49-4

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Dulce introducción al caos és el títol que dona nom a la cançó del disc *La ley innata* (2008) de la banda de rock Extremoduro. Robe Iniesta, vocalista i ànima del grup, ha tingut l'amabilitat de deixar-me'l fer servir per donar nom a aquesta història, que no s'assembla gaire a la de la cançó, però que l'abraça tan bé musicalment i nominal, que no el volia deixar escapar. Des d'aquí el meu agraïment.

Per a tu, Miquel

No recordem el que volem recordar. Recordem el
que no podem oblidar.

LISA TADDEO, *Tres dones*
(traducció de Ricard Vela)

No hi ha vida completa. Només hi ha fragments. Hem nascut per no tenir res, perquè tot se'ns esmunyi entre els dits. I, tanmateix, aquesta pèrdua, aquest de vessall de trobades, afanys, somnis... Cal ser irreflexiu, com una tortuga. Cal ser decidit, cec. Perquè cada cosa que fem, o fins i tot que no fem, ens priva de fer el contrari. Els actes enderroquen les seves alternatives, vet aquí la paradoxa. La vida, doncs, consisteix en eleccions, cada una de les quals definitiva i poc transcendent, com tirar pedres al mar.

JAMES SALTER, *Anys llum*

(traducció d'Albert Torrecasana)

PARELLS

1

Encara caminaven pels carrers amb aquella necessitat d'acostar-se molt l'un a l'altra. Es reien de l'estampa que formaven abraçats, el braç d'ell envoltant la cintura d'ella, la figura contundent que dibuixaven, les mans agafades amb urgència, l'alegria líquida i el desgavell de cames i peus mirant d'adaptar-se a la marxa conjunta. Fumaven tots dos. Els cigarrets a les mans afegien un punt més de complexitat en aquell caminar junts, les rialles entre volutes de fum i aquella condició indestructible de qui se sap enamorat. Jugaven a trepitjar-se les ombres que projectaven a les llambordes humides a la nit, a donar-los forma fins a resultar una sola silueta fosca que els englobava als dos. Semblaven actors d'una pel·lícula en blanc i negre de la Nouvelle Vague, un pèl irreverents, tampoc gaire sentimentals i amb aquella actitud existencialista davant d'un univers absurd. Tot i que no ho manifestava, a ell li semblava que construïen el principi d'alguna cosa.

De tant en tant, si havien fet l'amor i consideraven tàcitament que havia estat excepcional, es fotografiaven amb

una Polaroid vella embolicats amb els llençols. Sobre el paper fotosensible, el flaix i el temps han anat degradant la roba de llit fins a convertir-la en una taca d'un blanc apagat. També han empal·lidit els rostres, que han agafat un aire fantasmagòric; això mateix, els rostres fantasmagòrics de dos cretins extasiats. Sempre amb el cigarret penjant i els cabells esbullats, la mirada falsament rebel que els conferia un deix punk, com de coberta de disc. Els feia aquella gràcia imprecisa.

Quan, festius, començaven a idear un món conjunt i encara no podien preveure's els gestos, s'havien fet tatuar una mateixa estrella diminuta a la depressió que hi ha al final de la mandíbula, just darrere el lòbul de l'orella. Algú podria pensar que havien estat covards, que amagar un tatuatge és no acabar-s'ho de creure, que quan un arrisca ho ha de fer sense pensar-s'ho gaire. Algú també podria opinar que tatuar-se una mateixa estrella insignificant no comporta cap risc, que no és res més que el resultat d'un atac d'exuberància sentimental. Una estrella. Se suposava que la d'ella exerciria una influència en el destí d'ell, i la d'ell en el d'ella. La iconografia acriaturada sobre la pell madura. Encara els queda per endavant una immensitat de temps, però en ell, la sensació d'hedonisme despreocupat ha començat a minvar des que n'ha fet trenta-tres; se sap instal·lat en una llibertat volàtil, en part imposada per un sistema que facilita una mena de resistència a la maduresa. Intentar viure bé li sembla un objectiu prou sòlid, fer-ho al costat d'algú que esclata de vitalitat, una poció llegendària que garanteix la vida eterna. És un adult amb una estrella tatuada darrere l'orella, prou que l'hi recorda la seva mare quan li repeteix amb un discurs rítmic, gairebé rapejant, que ella a la seva edat ja tenia dos

fills, treballava, portava la casa i enviava diners al poble. I et penses que m'ajudava algú?, afegeix sempre amb un punt de ressentiment. La mare és una crítica ferotge de la infructuosa transició cap a una suposada edat adulta.

La joventut ja no els proporcionava descomptes ni assegurances de viatge totalment de franc, però ells la duïen incrustada com una patologia poètica i confonien els riscos, o no es volien creure que n'hi hauria d'altres que els negarien aquella manera de viure per sempre com falsos esperits lliures. Quan caminaven tan a prop l'un de l'altra, tatuar-se la mateixa estrella darrere l'orella era el risc més gran, i la vida potser anava d'això, només d'això, de llocs comuns repetits arreu i al llarg dels anys, dels segles; un món primitiu com les pedres, no controlat per la raó i enganyosament harmònic.

Hi havia hagut aquell primer senyal de canvi un any enrere, quan van formalitzar un lloguer conjunt i van començar a reunir sota el mateix sostre les coses de l'un i de l'altra: els tics de cadascun, el baròmetre daurat que havia estat del pare d'ell, les olors corporals, els amics, les amigues, els llibres dels dos, una petita gallina de ceràmica d'un viatge que ella havia fet al Perú, les càmeres d'ella i la claqueta d'ell. I el gos, també. L'adopció del Rufus havia estat, sense saber-ho, l'última gota d'indolència deliberada, l'estranya calma abans de la tempesta.

—Treu el gos d'una vegada, hòstia, Dani, ja vigilo jo el sopar!

—Que no, *carinyo*, que estan tots a punt d'arribar. El baixo després un moment, quan tothom hagi pres posicions.

—Però aprofita ara que no plou, pobra bèstia, que porta tot el dia sense sortir! Oi, Rufus? Si no fos per mi, qui et cuidaria, a tu? Va, fes el favor de treure'l d'una vegada.

És un labrador de pèl daurat, vell, amb artrosi i un cap gros. Té el musell humit i la mirada de qui ja ho ha vist tot. És un gos solemne que fa gala d'una dignitat que commou. Jau confiat sobre les catifes gastades que l'àvia paterna de la Marta li va donar ja fa molts anys. Quan l'àvia Jutta va morir, la Marta les va portar de Berlín i les ha anat passejant per tots els pisos de Barcelona on ha viscut. Quan les trepitja amb els peus descalços, diu que sempre es recorda de l'àvia acaronent-ne la llana. Ell no la va arribar a conèixer mai, aquesta àvia alemanya, però forma part dels records de la Marta d'una manera incisiva. Tot sovint la porta a col·lació tossudament, com qui penja una bandera al balcó. Quan parla de l'àvia Jutta, té la sensació que la Marta, en el fons, reclama una nacionalitat que voldria tenir estampada en un passaport i no només a l'ADN; rere el record de l'àvia sempre hi ha un clam d'orgull i pertinença, i, tanmateix, ell no pot evitar percebre-hi un matís de rancor pel fet d'haver nascut on ha nascut, en un lloc i no en l'altre, com si aquest detall la desposseís de dignitat. De l'àvia, però, no n'hi queda altra cosa que les catifes, una entonació berlinesa peculiar quan la Marta esquitxa alguna conversa amb paraules en alemany, aquella menuda gepa òssia de sobre el nas heretada i que ella detesta amb tanta força, i l'art d'ordir estratègies d'urgència. Sens dubte era una estratègia i era urgent fer-li passejar el gos just en aquell moment.

Davant la seva insistència, el Dani es va treure el davantal de mala gana i va fer espetegar la llengua mentre posava la corretja al gos. L'expressió de criatura contrariada.

No podien saber, ni home ni gos, que baixarien al carrer i mentre ell s'encendria un cigarret, el que repetidament diu que serà l'últim des de fa setmanes, ella correria al bany i

estriparia l'embolcall d'un test d'embaràs, el segon que es faria aquell dia. Fa dos anys que estan junts. Dos anys, gairebé un sencer sota el mateix sostre. El Dani l'admira, se l'estima i a vegades la detesta una mica durant estones breus per petits curtcircuits provocats per la mateixa convivència. El temps i una imaginació desbordant li concedeixen l'habilitat d'immortalitzar una imatge que en realitat ell no va veure mai. És fàcil. La imagina mentre espera asseguda sobre la tapa del vàter. Es mossega una unglà, distreta. La pensa tan sols com la imatge reiterada de tantes altres dones, o potser de tantes pel·lícules vistes, com aquella fotografia dins d'una altra fotografia que a la vegada apareix en una altra fotografia, o com el reflex d'un mirall que reproduïx la imatge d'un altre mirall repetint-la fins a l'infinit, cada vegada més petita, una dins l'altra, d'una dona asseguda sobre la tapa del vàter, les cames encreuades, mossegant-se una unglà, distreta, sostenint el tros de plàstic xop d'orina amb la mateixa indolència amb què sosté el primer cigarret quan surt al balcó a trenc d'alba abrigada amb el jersei gruixut de llana, i es posa a rumiar. Amb els braços plegats i la mirada perduda, ordena les sessions de fotos, decideix els objectius que farà servir, calibra la llum i pensa en la càmera mentre el sol lleva el dia i ella, amb cada pipada, el vela de fum i de misteri.

Spiegel im Spiegel, mirall en el mirall, una dona asseguda sobre la tapa del vàter amb el gest heretat de mossegar-se una unglà, distreta. Una dona i un embrió, i a baix al carrer, sobre el terra mullat, l'home responsable en part del material genètic s'atura impacient, mira el rellotge i pensa que deuen estar tots a punt d'arribar, i que segur que la Marta no sabrà si a la salsa li calen uns minuts més i que, per no haver-hi de

pensar més, apagarà el foc. El gos aixeca la pota amb el ritme propi de la senectut, ruixa la soca d'un arbre i ell fa l'última pipada tot arrufant les celles, llença el cigarret a terra i el trepitja amb la punta de la sabata, el recull i s'afanya cap al portal de casa. No sap que quan hi entrarà, l'embrió del seu futur fill ja farà setmanes que haurà baixat per la trompa de Fal·lopi amb la facilitat de qui es deixa caure per un tobogan.

Aquell vespre no caminaven junts com sí que havien fet abans tantes altres vegades, amb el vell Rufus mig metre per darrere, pendent només de marcar el territori, únic testimoni de l'entusiasme frenètic de dues ànimes que senten encara tanta gratitud.

—Marta! Has apagat el foc?! Però si t'he dit que encara no estava!

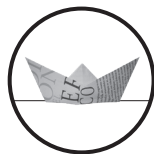
La imagina al bany amb les dents serrades renegant perquè ell havia tornat massa ràpid per la salsa. Segur que ella va deixar anar un reneç, *me cagon la salsa dels collons!* o alguna cosa així. És malparlada, cavallot, alegre, força inaccessible, un pèl consentida, molt intel·ligent i gens possessiva. Quatre minuts i uns quants segons. Les pupil·les que es dilaten i aquell dolor abdominal que provoquen les presses, la vergonya, els ensurts, l'espera d'un resultat imminent en la intimitat. Agitava el test d'embaràs com un vano. Unes gotes de suor freda fent un efecte lupa sobre el borrhissol tan fi del llavi superior, d'un ros germànic, el cor a tot drap i un munt de reaccions en espera. Es va afanyar a recollir el plàstic i a entaforar-lo al fons de la cistella de la roba bruta i, sola davant del destí, es va compadir d'ell, que feia estrèpit amb els estris de cuina per posar de manifest l'enrabiada per un foc apagat massa aviat. La vida es posava seriosa i ell es disgustava per un temps de cocció.

Sovint les veritats més grosses es revelen en pocs segons, en qüestió de minuts, en el temps que es triga a treure a passejar el gos i tornar a casa. Per segona vegada, en el test d'embaràs va aparèixer la petita ratlla horitzontal, tímida, com la línia rosa i fina entre el cel i el mar que anuncia l'aurora, com el sí acoquinat d'una núvia a l'altar. I ja va estar. El canvi sempre quedaria associat a aquelles imatges circumstancials: no plovia, però havia plogut, l'olor àcida de la salsa de tomàquet que feia tot el pis, la taula a mig parar per als amics. Rere les orelles, tatuades, les estrelles.

Aquest llibre s'ha acabat d'imprimir als tallers de Romanyà Valls el mes d'octubre del 2020.

Dolça introducció al caos ha estat possible gràcies a la feina de l'escriptora Marta Orriols, els correctors Miquel Saumell Santaeugènia, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo, el dissenyador i maquetista Tono Cristòfol, la cap de premsa Núria Alemany, els editors Aniol Rafel i Marta Rubirola, l'estudiant en pràctiques Marta Araquistain i els treballadors de la distribuïdora UDL i els de la impremta Romanyà Valls.

A Edicions del Periscopi apostem per la bona literatura en català i creiem que aquesta mereix arribar al major nombre possible de persones. És per això que, si el llibre us ha agradat i considereu, com nosaltres, que el talent, l'originalitat, l'esforç, la il·lusió i la professionalitat mereixen ser recompensats, us animem a tenir present *Dolça introducció al caos* quan feu alguna recomanació literària.

EDICIONS DEL PERISCOPI

www.periscopi.cat

Si us ha agradat *Dolça introducció al caos*, ens agradaria recomanar-vos la lectura d'aquests llibres de la mateixa autora:

Anatomia de les distàncies curtes

ESCAFANDRE, 9

Un calidoscopi proper i empàtic que ens aproxima de manera natural als sentiments que maquillem per por d'alterar el curs de les nostres vides. *Anatomia de les distàncies curtes* és un paisatge lúcid i emocional reblert dels silencis que protegim.

Aprendre a parlar amb les plantes

ESCAFANDRE, 10

Aprendre a parlar amb les plantes és una novel·la delicada escrita des del punt de vista d'una dona que haurà de reconciliar-se amb un món que ja no reconeix. La narrativa de Marta Orriols, emotiva, intensa i reflexiva, ens convida a quedar-nos amb allò que és essencial.

